

Усенко Ю.О.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національного авіаційного університету, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н. В., к.ю.н, доцент

МІЖНАРОДНІ ПОЛЬОТИ ТА ЇХНЄ ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Важливість міжнародного повітряного простору, а також національного повітряного простору полягає в його інтенсивному використанні в транспортних цілях, що об'єктивно потребує точної регламентації такої діяльності як на національному, так і міжнародному рівні та обумовлює розробку технічних вимог до неї. У міжнародному повітряному просторі діє принцип свободи польотів. Він включає право будь-якої держави здійснювати в міжнародному, тобто у відкритому, повітряному просторі вільні та безперешкодні польоти будь-яких повітряних суден, чому не повинні чинитися жодні перешкоди. За загальним правилом здійснення польотів у міжнародному повітряному просторі може відбуватися як по встановлених повітряних трасах, так і поза ними.

На міжнародному рівні необхідно було регламентувати регулярні, транзитні польоти повітряних суден, спільні міжнародні польоти з території однієї на територію іншої держави, із транзитом через територію третьої держави або без такого з використанням міжнародного повітряного простору. [3, ст. 376-382]

У цих цілях у 1944 році в Чикаго була укладена Конвенція про міжнародну цивільну авіацію – основне джерело сучасного міжнародного повітряного права, і створена універсальна міжнародна міжурядова організація – Міжнародної цивільної авіації (ІКАО). Вона почала функціонувати у 1947 р. ІКАО досліджує проблеми організації міжнародної цивільної авіації, повітряних трас, створення аеропортів і аеронавігаційних засобів, розробляє міжнародні стандарти для конструювання й експлуатації повітряних суден, правила з використання устаткування, засобів зв'язку і контролю над польотами; сприяє уніфікації митних, імміграційних і санітарних правил і т.д. У рамках ІКАО підготовлено, зокрема, Гаазький протокол 1955 р., Гвадалахарську конвенцію 1961 р. Гватемальський протокол 1971 р. [1, ст. 165-176]

Чиказька конвенція поклала початок формуванню нової галузі міжнародного права – міжнародного повітряного права – сукупності і системи норм, що регулюють діяльність міжнародної цивільної авіації.

Але міжнародне повітряне право – це і система міжнародно-правових норм, що регулюють, зокрема, правове положення національних фізичних і юридичних осіб, що займаються повітряними польотами, крім того, воно містить у собі визначені положення, що передбачають цивільно-правову відповідальність цих осіб.

Забезпечення безпеки міжнародних польотів є однією з найголовніших цілей міжнародного повітряного права. Ця мета досягається шляхом розробки заходів, що стосуються технічної надійності авіаційної техніки, аеропортів та інших засобів, використовуваних у міжнародній аеронавігації, що входить до завдання ІКАО і складає зміст прийнятих нею регламентів. Вона також досягається шляхом укладання міжнародних конвенцій з ініціативи ІКАО про незаконні акти, спрямовані проти безпеки повітряного судна і осіб або майна, які знаходяться на його борту.

Цьому слугують спеціальні конвенції профільного характеру: Конвенція про злочини і деякі інші акти, що чиняться на борту повітряних суден (Токійська конвенція 1963 року); Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (Гаазька конвенція 1970 року) і Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації (Монреальська конвенція 1971 року). [2, ст. 105-109]

Мета забезпечення безпеки міжнародної повітряної аеронавігації досягається також організацією руху повітряних суден і управління їхніми польотами шляхом, зокрема, встановлення повітряних трас і коридорів, управління польотами за допомогою засобів повітряної аеронавігації. Над відкритим морем це завдання здійснюється органами ІКАО, а в межах державної території – відповідними національними службами.

Чиказька конвенція, а також двосторонні і багатосторонні угоди, що укладаються на її основі державами, регулюють, головним чином, регулярні міжнародні польоти цивільної авіації, здійснювані належним чином правочинними на це державою її національними авіапідрприємствами для перевезення пасажирів, багажу, вантажів і пошти за встановлену плату, тобто в комерційних цілях.

Існує, крім того, значне число міжнародних неурядових організацій, покликаних сприяти співробітництву держав у справі забезпечення ефективної і безпечної міжнародної аеронавігації. У їхньому числі можна виділити такі наукові міжнародні організації, як Асоціація міжнародного права й Інститут міжнародного права, що неодноразово розглядали відповідні міжнародно-правові проблеми на своїх регулярних сесіях.

Отже, сам прогрес стрімкого розвитку міжнародних польотів по-

в'язаний з прагненням України інтегрувати як у європейське, так і у світове співтовариство у галузі міжнародного повітряного права, а також з перспективами укладати нові договори щодо повітряних перевезень.

Література:

1. Левковець П. Р. Міжнародні перевезення і транспортне право: навч. посіб./ П. Р. Левковець.— 3-є вид., випр. і допов.— К.: Арістей, 2005.— 292 с.
2. Буроменський М.В., Кудас І.Б., Масвська А.А., Семенов Б.С, Стещенко В.С. Міжнародне право: Навч. посібник / М.В. Буроменський (заг. ред.).— К.: Юрінком Інтер, 2005.— 336 с.
3. Буткевич В.Г., Войтович С.А., Григоров О.М., Заблоцька Л.Г., Задорожній О.В. Міжнародне право: Основні галузі: Підручник для студ. вищих навч. закл. за спец. "Міжнародне право", "Міжнародні відносини" / В.Г. Буткевич (ред.).— К.: Либідь, 2004.— 814 с.

УДК 340.1

Фуклєва М.Г.,
студентка, факультет економіки та управління,
Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя
Чечель Д.А.,
студентка,
факультет економіки та управління,
Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя
Науковий керівник: Сергієнко Т.І., к.п.н., доцент

ДЕРЖАВА ЯК СУБ'ЄКТ КОСМІЧНОГО ПРАВА

В космічному праві держава, порівняно з такими суб'єктами, як фізичні та юридичні особи, є найбільш активним суб'єктом космічних правовідносин. Держава як суб'єкт космічного права, що має відокремлене від інших суб'єктів майно, також несе самостійну відповідальність за своїми власними зобов'язаннями. Держава реалізує правосуб'єктність через систему своїх органів, тому що поза їхньою діяльністю вона діяти не може.

Провідні українські науковці, зокрема І.П.Андрушко, суб'єктів космічного права України поділяють на дві великі групи: міжнародні та національні. До першої групи відносять: держави, міжнародні урядові та неурядові організації, членами яких є Україна, або з якими вона має спільні програми про співробітництво та іноземні юридичні особи, од-

ним із засновників яких є Україна, або з якими вона має спільні проекти. До другої групи відносяться: держава (відповідні державні органи), національні юридичні особи та фізичні особи.

В сучасних умовах діючі нині договори з космосу [2], наділяють всією повнотою передбачених в них прав і обов'язків саме держави. Оскільки саме держави є основними носіями прав і обов'язків, зафіксованих в положеннях міжнародних договорів із космосу.

В зв'язку з цим важливо підкреслити, що відповідно до ст. VI Договору з космосу [3] держави-учасниці Договору несуть міжнародну відповідальність за національну діяльність в сфері космічного простору незалежно від того, чи здійснюється вона урядовими органами або неурядовими юридичними особами, а також за забезпечення того, щоб національна діяльність проводилася у відповідності з положеннями Договору з космосу.

Зазначений Договір із космосу [3] встановлює також те, що право власності на космічний об'єкт "залишається недоторканим" як під час його знаходження в космічному просторі, так і після повернення на Землю. Інакше кажучи, космічні об'єкти і їх складові частини під час перебування в космосі і після повернення на Землю належать тим державам, міжнародним організаціям, юридичним і фізичним особам, яким вони належали до польоту.

Сьогодні, найбільш активно держава виступає суб'єктом космічних відносин саме у міжнародних космічних правовідносинах. Оскільки, міжнародне космічне право є галуззю міжнародного права, то суб'єктами міжнародного космічного права ідентичні суб'єктам міжнародного права – держави і міжнародні міжурядові організації. В контексті зазначеного слід звернути увагу на таке поняття як "правосуб'єктність".

Як відомо, правосуб'єктність включає два основні структурні елементи: по-перше, здатність володіння правами і несення обов'язків (правоздатність), по-друге, здібність до самостійного здійснення прав і обов'язків (дієздатність). Правосуб'єктність є властивістю особи – таким його суспільно-юридичним станом, який по своїй природі невід'ємно від особи.

"Суб'єкт права" ("правосуб'єктність") – поняття широче, в якійсь мірі відмінне від поняття "суб'єкт (учасник) правовідносин" [5, с. 114 – 115]. Суб'єкт права – це особа, що володіє правосуб'єктністю, тобто особа, потенційно здатна бути учасником правовідносин. А суб'єкт правовідносин – це реальний учасник даних правових відносин.

Відносини, що виникають з приводу і у зв'язку з дослідженнями і ви-